

מדינת ישראל

שרת החינוך התרבות והספורט

ירושלים, כ"ב אדר א' תשס"ה

03/03/2005

סימוכין: 00462034

נאום שרת החינוך התרבות והספורט בטקס המרכזי לפתיחת מחיאון יד ושם החדש 15 במרץ 2005

בפתיחה לספרו "אפולוגיה על ההיסטוריה" מתאר מארק בלוך את היום בו נכבשה פאריס בידי הנאצים. ברוח-נכאים הוא צפה במפקדיו המובסים של הצבא הצרפתי. הביט כיצד הם משתרכים במשעולי הגנים... וזיה שם מי ששאל: "האם יתכן שההיסטוריה בגדה בנו'?"

אותו שואל לא ביקש להטיל אחריות על מנחיגיו, הוא לא בא חשבון עם בני-עמו, או עם בני-בריתם.

הוא בחר במושג ערטילאי ומופשט.

פאילו הכיבוש הנאצי היווה סטייה ממחלכך התקין של קורות העולם.

פאילו הגורל הוא זה המתעתע באנושות.

מארק בלוך, היסטוריון יהודי מחונן, ידע את התשובה לשאלה. אך למרבית הצער, בלוך לא זכה לענות על התשובה במלואה. הוא נרצה על-ידי חגסטאפו עוד לפני שסיים את ספרו.

בלוך האמין כי נקודת המוצא לבחינת העבר מצויה בחווה, ובמרחב הזמן יש להסביר את הרחוק באמצעות הקרוב.
כאילו שבכדי להבין עלילתו של סרט, יש להתבונן תחילה בתמונתו האחרונה, חברורה והמוחלטת, ואז לגלגל את סליל הסרט לאחור, אל התמונות העמומות יותר.

גבירותיי ורבותיי, המוזיאון של "יד ושם" מגשים את צוואתו הרוחנית של בלוך. חיום אנו מסירים את חלוט מעל התמונה האחרונה, לפחות נכון לעכשיו, בויכרון שואת העם היהודי.
שואה שבמהלכה נרצחו בדם קר, ובאופן שיטתי, שישה מיליון יהודים, בתעשיית רצח, חסרת תקדים.

תמונה זו, מרחק פסלעות ספורות מאיתנו, הינה ילקוט רחב-היקף של עדויות, מארג מרשים של פיסות זיכרון.
כל פיסה שכזו מייצגת עולם בפני עצמו.
אדם יצר אותה. לא אפר, לא אבק, אלא יצור אנוש.
בשר ודם.

לפני שלוש שנים, עמדתי בראש משלחת ישראל למצעד החיים באושוויץ.
לקחתי אתי את בני יאיר, אז בן 15, שהחזיק בדממח ובגאוה דגל ענק של מדינת ישראל החופשית בשעה שצעד אתי משער חברזל ועליו הכתובת בגרמנית: העבודה משחררת.

צעדנו לאורך פסי הרכבת, דרך בה חדם קופא בעורקים, ולא מקור מזג האוויר...

צעדנו בדממה.

עמנו צעדו אלפי בני נוער מכל העולם, וגם מבוגרים ניצולי שואה שחזרו לשם, כדי לספר לצעירים, לנוער, על התופת. על מה שעברו. על החצלה מהסיזט.

הזעקות האילמות של הקרבנות חיטבו לפוצץ כל מוח של בן אנוש. החוס שמסביב היה צבוע אדום עז.

אין כמילותיו של יחיאל דינור, ק. צטניק בכדי לחביע את תחושת המוות: "באשוויץ לעולם אינך יודע אם חורף הוא או קיץ. שלד מתאכל באש התמיד של אותו רעב עצמו. לכן, מה לך איווהי עונת השנתו פה אין לך אלא עונת הרעב הנצחית".

בני משפחתי הקרובה לא חיו באירופה בתקופת מלחמת העולם השנייה. הם חיו כבר בארץ, עוד לפני קום המדינה. משפחתי הקרובה לא, אבל אני חלק ממשפחת העם היהודי, ואני, אנחנו, כולנו חלק ממשפחת בני האדם, כולנו? לא. לא אלה שאו, בימים השחורים ההם, לפני 60 שנה, היו מפלצות. מפלצות אדם.

יהיה זה בלתי אפשרי לחבין במושגינו את התופת הנוראה אליה הושלכו מיליוני יהודים על ידי הצורך הנאצי. את המאבק היומיומי להישרדות בגיא החריגה העצום ששמו אירופה.

לשרוד עוד יום שחור, להתמודד עם חוסר-אונים משווע, עם מכונת-הרג נאצית האורבת מאחורי כל קרן-זווית, לעמוד פנים אל פנים מול גדודי השטן יום אחר יום, במשך שנים.

וגם מתי-חמעט ששרדו את השואח נאלצו להמשיך ולחיות אותה שוב ושוב. עבור
הבודדים אשר שרדו את פלוגות הסער, יחידות החיסול, את בתי החרושת למוות
ונמלטו מציפורני הנאצים ועוזריהם, עבור אותה שארית הפלטה, השואח לא
הסתיימה.

הם חיו צריכים לחמשיך ולהילחם,

בזכרונות האימה שביעתי אותם יום וליל, בעבר שהשאירו מאחור, בזכר המשפחה,
הקרובים והידידים.

אין בכל לשונות חלד, ולו מילה שתתאר מאבק זה.

הקרובה ביותר לכך היא המילה - "גבורה".

אבל חללו מבקשים דבר-מה נוסף.

זוהי תחינה, שתקפה המוסרי אינו נופל מקודמתה: לדובב את שתיקתם של ששת
המיליונים, לזעוק את זעקתם של הנרצחים, ולספר את סיפורם ברחבי העולם.

שישים שנה עברו.

שישים שנה מאז שוחררו הניצולים שנותרו מחתופת כדי שיוכלו לספר לעולם את
סיפור הזוועה.

שישים שנה עברו, וחיוס, סוף סוף יש הכרה עלמית והבנה לכך שרצח עם, שגזענות
מטורפת, שטבת חמוני כפי שחיה, אסור שיחזור.

העובדה שהיוס באו לכאן ראשי מדינות, נשיאים, ראשי ממשלות, ושרים מ- 40
מדינות בעולם, מעוררת תקווה עצומה.

ועם זאת. אסור לשכוח.

ואסור להתעלם.

האנטישמיות שוב מרימה ראש.

במקומות רבים בעולם, ובכללם בלא מעט מארצות אירופה הדמוקרטיות, יש איים מדאיגים של אנטישמיות.

קינים של שנאת יהודים, שאותם יש לבער ולחסל מבעוד מועד, לבל יתפתחו חלילה.

ובדיוק לשם כך הוקם המוזיאון.

לחתייע. לזעוק. להרעיד את אמות הסיפין. להחריד את השאננות. לחתריע כי רצה-

עם – אסור שתכירנו האנושות במאה ה - 21.

כי שואה נוספת עלולה לחתרחש בכל מקום, בכל עת.

המוזיאון החדש יחיה ליד, שם ופה לשישה מיליון נספים: ילדים קטנים, קשישים חסרי ישע, נשים וגברים שכל חטאם חיה יחדותם. הוא ילמד את אימת השואה לבני הדור הצעיר, למען יזכרו את זעקות המרצחים ויבינו את פשרן.

המוזיאון יזכיר לעולם כולו שיש תשובה לשואה.

הציונות, מדינת ישראל.

מדינת ישראל שהוקמה כדי לחיות בית לעם היהודי,

וכדי לוודא שהשואה לא תחזור לעולם.

לכן עלינו להבטיח שגם בעוד עשרים וחמישים שנה, כאשר ניצולי השואה לא

יהיו עימנו עוד – סיפורם ימשך לחיות מסופר.